

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto rašymo užduotys

2012 m. valstybinis brandos egzaminas
(pagrindinė sesija)

2012 m. birželio 1 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

I. SAMPROTAVIMO RAŠINIO UŽDUOTYS

Pasirinkite vieną iš siūlomų temų ir parašykite 400–450 žodžių samprotavimo rašinį.

Siūlomos temos:

- 1. Ar pasiaukojimas ir šiandien prasmingas?**
- 2. Ar gali pažinti save, nepažindamas pasaulio?**

Rašydami remkitės kultūrine patirtimi (pavyzdžiui, grožinės literatūros ar kitais meno kūriniais, mokslo, religijos žiniomis, tradicijomis ir t. t.) ir socialine patirtimi.

II. TEKSTO INTERPRETACIJOS UŽDUOTYS

Pasirinkite vieną iš pateiktų tekstų ir parašykite 400–450 žodžių teksto interpretaciją.

1 TEKSTAS

Šatrijos Ragana

SENAME DVARE

(ištrauka)

Vis žemiau, vis žemiau leidžia brėkis savo pilką šydą ant pasinėrusios spalvų ir garsų gėryje žemės. Senas rūmas gobias slaptinga skraiste ir ima svajoti, pilnas jazmininių kvapų ir melodijų, sklindančių iš vieno jo kampo. Ten groja mamatė. Atsisėdusi didelės kanapos kotelėje, klausau, žiūrėdama, kaip mamatės rankelės, brėkio pilkume baltais balandėliais švytuodamos, greitai bėginėja po klavišus. Šalia manęs sėdi Nika su savo vežėjo sumeistruota skripkele – paprasta, lėkšta lentelė, išpjauta skripkos pavidalu, su užvyniotais ant sukamųjų pagaliukų siūlais stygų vietoje. Ak, tie sukamieji pagaliukai! Visai kaip tikroje skripkoje. Pasikišęs savo skripką po smakreliu, Nika griežia, braukdamas stygas su smičiumi – vytele, lanku sulenkta ir surišta su siūlais. Skripkos balsas panašus į uodo birbimą. Bet dabar jo visai negirdėti. Griežia Nika, stengdamasis prisitaikinti prie mamatės muzikos: kai mamatė skambina iš reto – ir jis palengva judina savo pirštelius ant „stygų“ ir retai traukia smičių, o kai iš po mamatės rankų ima byrėti greitai pasażai – ir jo piršteliai skubiai laksto, o smičius šokinėti šokinėja.

Kaip puikiai, kaip puikiai groja mamatė! Pagros ką nors liūdna – ir ašaros nejučiomis ima riedėti iš akių, o širdį taip skauda. Pagros linksmi – ir ima noras šokti ir juoktis. Ir kaip ji myli muziką – ji viską užmiršta begrodama. Juk neseniai, kai tėvelio nebuvo namie ir niekas nepertraukė, mamatė grojo ir grojo be galo. Sutemus užžiebčiau žvakes ant pianino, ir ji pradėjo groti iš natų, kol žvakės pasibaigė, o pro langus ėmė žiūrėti aušra. Nika su savo skripkele snaudė viename kanapos gale, aš antrame. Mamatė išsigandusi pažadino mudu ir nuvedė gulti.

– Kodėl nepasakėte man, vaikeliai, kad taip vėlu? – prikaišiojo ji mudviem, susirūpinusi ir nusiminusi. – Kodėl nenuėjote patys gulti?

– Norėjom, kad ilgiau skambintumei, taip buvo gražu, – atsakiau.

– Norėjom vis dar klausytis, – pridūrė Nika.

Kokia maloni buvo mudviem ta naktis! Dar niekad, rodos, mamatė taip nuoširdžiai mudvieju nebuvo nakčiai bučiavusi, taip rūpestingai apklojusi, tokiais meiliais žodeliais kalbinusi.

Bet retai tegali mamatė taip muzika gėrėtis. Dažniausiai kas nors pertraukia, vos jai groti pradėjus. Ar šeimininkė reikalauja dispozicijų, ar kambarinei reikia kažko pasiklausti, ar, pagaliau, ateina tėvelis ir atitraukia mamatę prie kažkokių ūkio klausimų. Tačiau vieną kartą – per mane – mamatė galėjo ilgiau pasėdėti prie pianino. Malonu man, tai atsiminus. Ji grojo, o aš pro langą pamačiau tėvelį skubiai pareinant į namus. Nujaučiau, kad ateis pas mamatę ir pertrauks muziką. Nors labai sunku buvo išdrįsti, nubėgau priešais ir, pabučiavus jam ranką, tariau:

– Tėveli, tegu mamatė dar groja! Ką tik pradėjo. Mamatė taip mėgsta...

Tėvelis pažiūrėjo nustebeš man į akis, paglostė čiuprelę ir nuėjo į savo kambarį, o mamatė dar valandą skambino, nieko netrukdoma. Paskui neiškenčiau nepasigyrusi, ką padariau.

– Niekados nebedaryk taip, Irusia, niekad, – tarė mamatė. – Jei mane myli, turi man padėti eiti savo priedermes, ne kliudyti.

2 TEKSTAS**Antanas Škėma****BALTA DROBULĖ**

(ištrauka)

Norėčiau būti akmeniui, vandeniui, mėnuliui, žvaigžde. Su akimis ir aplinkos pajutimu. Tenoriu stebėti ir žinoti stebėjimą. Bet man sunku pavirsti mašinos sraigtu, nes tebeprisimenu Elenos kumščių dūžius į mano kambario duris. Aš neįleidau jos. Girdėjau, kaip ji šaukė mano vardą ir kūkčiojo, ir pyko, ir lėtais žingsniais stabtelėdama nulipo laiptais. Ir pro langą mačiau ją, einančią gatve. Jos veidą, ji kelis kartus žvilgterėjo į viršų. Ir man sunku, nes tebenoriu rašyti. Elena padės man parašyti? Kraštutinis individualizmas? Senas, egoistinis savo artimo išnaudojimas? Pasitenkinti lovoje ir išgauti keletą legendų? Specialiai suorganizuoti kentėjimą ir medžiagą, kad laimėtum padorų eilėraščių?

Pasisamdyti tarną?

Jis eis paskui mane, išskleidęs skėtį virš mano galvos, ir aš galėsiu stebėti ir analizuoti lietų, kuris manęs nesušlapina. Bet aš noriu eiti vienas, neapdengta galva, ir te niekas man nepadeda. Up ir down, up ir down. Senos legendos nežūsta. Sizifo beprasmiškume glūdi tiesa. Kai Sizifas pargrius, kitas atsirems į akmenį.

„Oras malonus šiandien“, sako Garšva pilkam ponui, kuris nutarė pasivaikščioti 34-ąja. „Jūs galite skaniai papietauti apačioje“ – jaunavedžiams, kurie temato apsikabinimų atspindžius savo akyse. „O taip, Rocky Marciano tikriausiai nugalės“ – buvusiam boksininkui, kuris išdidžiai liečia savo sulaužytą nosį. „Ne, madam, nesu prancūzas“ – mergaitiškai senutei.

Ir vis dėlto aš negaliu užmiršti. Visos problemos tirpsta, nes tebejaučiu Elenos pilkumą. Nes atsižadėjimas nebuvo padiktuotas nuobodulio ir išsekimo.

Du žmonės. Du akmenys, kurie sugeba kalbėti ir jausti.

„Visai teisingai, šinšilai aštuonioliktajame, sir.“

Jie tupi sau mediniuose narveliuose, nekaltai spokso ir teršia šiaudus. Tokie nušiuurę triušiai, tieji šinšilai. Ir kurių velnių nuo jų lupa kailius ir siuva kailinius?

A. Škėma. Rinktiniai raštai. 1 t. Vilnius: Vaga, 1994, p. 306–307.

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

Užrašykite savo eilės numerį, nurodytą protokole _____

Juodraštis

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

3 TEKSTAS

Tomas Venclova

Už pusmylio, kur kertas autostrados,
Įžiebia liepsną titnago grandis.
Atodrėkis. Paversmiuos krūpsi ledas
Ir netelpa uosyno atspindys.

Kol kas pradžia, kol kas ne pats kartumas.
Skaidrioj migloj suakmenės krantai,
Ir netgi Dievas, apsimetęs dūmais,
Išsisklaidys. Bet aš ne apie tai.

Tikėk žiema. Gerk palaimingą šaltį.
Didžiuokis tuo, kad netekai namų.
Nelyginant bėglis, prigludęs valty,
Alsuok tamsa ir druskos giedrumu.

Itakės kauburius apgaubia miegas,
Ir kūdikiai neatmena skriaudos,
Ir bus tikrai mirtis, ir drėgnas sniegas,
Ir muzika, ir nieko niekados.

T. Venclova. Pašnekesys žiemą. Vilnius: *Vaga*, 1991, p. 146.

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija

RIBOTO NAUDOJIMO

(iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino užduoties ar jos dalies turinys)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI) ♦ Teksto rašymo užduotys ♦ 2012 m. valstybinis brandos egzaminas ♦ Pagrindinė sesija
